

پژوهش در علوم قرآنی به رسمیت شناخته نشده است / فکر و اندیشه آزاد؛ ضامن بقای پژوهش

عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان گفت: پژوهش در علوم قرآنی علاوه بر اینکه مثل سایر رشته‌های علوم انسانی گرفتار برخوردهای آیین‌نامه‌ای و چارچوب‌های اداری است، از مشکل دیگری نیز رنج می‌برد و آن اینکه پژوهش در این حوزه به رسمیت شناخته نشده است.

تاریخ: ۲۵ آذر ۱۳۹۹ - ۱۲:۰۲

کد خبر: ۳۹۴۱۲۱۰

حجت‌الاسلام محمد سلطانی، عضو هیئت علمی گروه علوم قرآن و حدیث دانشگاه اصفهان در گفت‌وگو با ایکننا از اصفهان، با تأکید بر اینکه علم و پژوهش نمی‌تواند سفارشی و آیین‌نامه‌ای باشد، اظهار کرد: هرگاه علم و پژوهش سفارشی شود و براساس آیین‌نامه و چارچوب‌های اداری شکل بگیرد، بی‌خاصیت و بی‌فایده شده و فقط برای جلب رضایت فرد سفارش‌دهنده، کاری انجام می‌شود. خیلی وقت‌ها نیز ممکن است هدف پژوهش از پیش تعیین شده باشد، یعنی پژوهش انجام شود تا

به نتیجه‌ای خاص برسد که این اصلاً مسخ پژوهش محسوب می‌شود و مثمرتر نیز نخواهد بود، چون اندیشه و تفکر باید آزاد بوده و از درون اندیشمند سرچشمه گرفته باشد، نه از آیین‌نامه یا یک حکومت یا یک اداره.

وی افزود: ملاصدرا، فیلسوف بزرگ ایرانی از پایتخت پر زرق و برق صفوی به کاشان و سپس به کهک تبعید شد و نه تنها هیچ آیین‌نامه و دولت و حکومت و ثروتی پشتیبان و همراه وی نبود، بلکه طرد شده و کرسی تدریس خود را از دست داده بود و فقط دو تن از شاگردانش وی را در تبعید همراهی می‌کردند. همین دو شاگردی که وی تربیت کرد، برتر از صدها و هزاران شاگردی بودند که در آن زمان تربیت می‌شدند. در واقع ملاصدرا در همان وضعیت تبعید و طردشدگی، آثار پربار و پرارزشی مثل اسفار را پدید آورد.

پژوهش نمی‌تواند سفارشی و آیین‌نامه‌ای باشد

عضو هیئت علمی گروه علوم قرآن و حدیث دانشگاه اصفهان تصریح کرد: آسیب اولی که می‌توان آن را متوجه پژوهش دانست، همین برخورد آیین‌نامه‌ای و اداری با این موضوع است و افراد موظف می‌شوند که براساس صورت‌جلسات عمل کنند و خیلی وقت‌ها بدون تخصص و علاقه، به کاری واداشته می‌شوند. افراد خود باید جواهر وجودشان را کشف کنند، همان تعبیر پیامبر اکرم(ص) که می‌فرمایند: «مردم همانند معدن‌هایی از طلا و نقره هستند.» این امری کاملاً شخصی است، در حالی که آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها

همه را یکسان انگاشته و تکلیفی واحد از آنها می‌خواهند، این نگرشی شیء‌انگارانه است و اگر قرار باشد پژوهشگران در هر عرصه‌ای به گونه‌ای یکسان عمل کنند، اینجاست که پژوهش می‌میرد، ممکن است افراد برای حفظ امنیت شغلی خود کارهایی انجام دهند، ولی آن چیزی را که دوست دارند، نمی‌توانند انجام دهند.

حجت‌الاسلام سلطانی با بیان اینکه این آسیب تا حدی دامنگیر تمام رشته‌های علوم انسانی است، اضافه کرد: وقتی بحرانی پیش می‌آید و انتظار می‌رود که در این بحران، علوم انسانی پرچمدار باشد و سخن بگوید، می‌بینیم که این‌طور نیست. در همین شهر اصفهان، آیا پرچمدار حرکت‌های بزرگ اجتماعی، دانشگاه اصفهان است؟ زمانی می‌توان علوم انسانی را در یک شهر یا یک استان موفق دانست که جامعه آن شهر یا استان پشت‌سر دانشگاه حرکت کند، از آن خط بگیرد و از اندیشمند تبعیت کند. در حوزه علوم قرآن و تفسیر، مشکل اضافه‌تری وجود دارد و آن اینکه این حوزه به عنوان یک حوزه پژوهشی به رسمیت شناخته نشده است. اگر فردی بدون داشتن تخصص در مسائل پزشکی و بهداشتی نسخه‌ای بیچد، با او برخورد می‌شود، ولی در حوزه علوم قرآنی، افرادی که فاقد تخصص‌اند، دخالت کرده و اظهار نظر می‌کنند، کتاب می‌نویسند، در رسانه‌ها تفسیر می‌گویند و گاهی در مورد آیه‌ای از قرآن حرفی می‌زنند که جامعه را دچار مشکل و شبهه می‌کند. در شیعه، دو تفسیر بزرگ و مهم به نام تبیان از شیخ طوسی و المیزان از علامه طباطبایی(ره) وجود دارد، ولی متأسفانه هیچ کدام به فارسی روان، معیار، همه‌فهم و قابل استفاده ترجمه نشده‌اند. چرا این اتفاق نیفتاده است و ما نتوانسته‌ایم پژوهش‌هایی ارائه دهیم که عموم مردم از آن استفاده کنند؟ یکی از دلایل همین برخورد آیین‌نامه‌ای و شیء‌انگاری پژوهشگران و اساتید دانشگاهی است که آنها را در چارچوب خاصی قرار می‌دهد و این افراد برای حفظ امنیت شغلی و پیشبرد زندگی‌شان مجبورند در همین مسیر حرکت و دستورالعمل‌ها را اجرا کنند.

وی به مسئله ارتباط پژوهش با جامعه اشاره کرد و گفت: هر استاد دانشگاه باید با همه طبقات جامعه ارتباط وسیع داشته باشد و بداند در چه فضایی زندگی می‌کند. خوب است که پژوهشگران و اساتید حوزه و دانشگاه بدون چشمداشت مادی، به مدارس بروند و با نسل جدید، یعنی متولدین دهه 80 و 90 روبرو شده و از پرسش و نیاز آنها مطلع شوند.

عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان بیان کرد: گاهی مواقع به جای حمایت از پژوهش باید از رفع موانع آن صحبت کنیم، یعنی انتظار بسترسازی و حتی پشتیبانی نداشته باشیم، همان‌طور که افراد فعال در حوزه تولید می‌گویند ما انتظار پشتیبانی نداریم، بلکه خواستار رفع موانع تولید هستیم. در حوزه پژوهش نیز انتظار ما این است که موانع رفع شود، انتظار پشتیبانی مسئله‌ای دیگر است. علامه طباطبایی(ره) که از نظر جسمی فردی ضعیف احوال بود و هیچ قدرت و ثروتی پشتیبان ایشان نبود، به تنهایی اثر پر بار و گران‌سنگی مثل المیزان را در طول بیست سال زندگی خود پدید آوردند. گاهی پژوهشگر احساس می‌کند که قوانینی او را محصور می‌کند و چه بسا آیین‌نامه‌ها به جای اینکه کمک‌دهنده باشند، دست‌وپاگیر محسوب شوند. البته پشتیبانی خیلی اهمیت دارد و یک نوع آن می‌تواند دیده شدن باشد. چرا صداوسیما اصفهان نام‌آوران علمی و هنری این شهر را معرفی نمی‌کند؟ این کار هزینه زیادی در بر ندارد.

موانع پژوهش برطرف شود

وی ادامه داد: یکی از موانعی که باید رفع شود، این است که دیگران برای یک هنرمند، استاد و دانشمند تصمیم گرفته و تکلیف تعیین می‌کنند. اگر تندروترین و پیشرفته‌ترین اتومبیل در مسیری یک طرفه حرکت کند و پیشاپیش آن یک اتومبیل قدیمی و مشکل‌دار در حرکت باشد، آن اتومبیل پیشرفته مجبور است که خود را با اتومبیل جلویی وفق دهد، پشت‌سر آن حرکت کند و سرعتش را کاهش دهد. وقتی مدیری تکلیف کسانی را که زبردست او محسوب می‌شوند، تعیین می‌کند و آنچه را خود می‌پسندد، از آنها می‌خواهد که

انجام دهند، آن افراد مجبورند که در این مسیر حرکت کنند و نمی‌توانند از مدیر آن مجموعه سرعت و سبقت بگیرند، این برایشان ممنوع است و وقتی این‌طور باشد، سرعتشان را کم و پشت‌سر او حرکت می‌کنند.

حجت‌الاسلام سلطانی اظهار کرد: باید بدانیم چه کسی پای آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها را امضا کرده است. زمانی یک مرکز آموزشی برای من آیین‌نامه‌ای فرستاد و من از آنها خواستم تا آیین‌نامه را به طور کامل بفرستند تا متوجه شوم که چه کسی پای آن را امضا کرده است و مدرک و سابقه تحصیلی‌اش چیست.